

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de zitting 1971-1972.)

Dit wetsontwerp werd in handen gesteld van de bijzondere commissie die ook reeds belast was met het voorbereidend onderzoek van het voorstel van de heren Geurtsen en van Schaik tot wijziging van de wet op de kansspelen (11 549). De bijzondere commissie had op 11 oktober naar aanleiding van dit wetsontwerp een gesprek met vertegenwoordigers van de vereniging van collecteurs en collectrices van de staatsloterij en op 2 november met vertegenwoordigers van de algemene loterij Nederland. Ten slotte ontving de commissie uitvoerige schriftelijke inlichtingen van de Nederlandse vereniging van debittanten der staatsloterij. De commissie is zeer erkentelijk voor deze verschillende bijdragen tot haar meningsvorming.

Op 2 november voerde de commissie ook een mondeling overleg met de Staatssecretaris van Financiën, van der Stee. Deze had zich hierbij laten vergezellen door de heren van der Ende (directeur-generaal van het kadaster en de domeinen), Rozijn (adjunct-directeur van de staatsloterij) en Schulze (medewerker van het bureau organisatie en efficiency van het departement). In het navolgende verslag van dit overleg zijn telkens eerst de uit de commissie gestelde vragen weergegeven en vervolgens de namens de Regering verstrekte antwoorden.

1. In welke fase van de parlementaire behandeling zullen nieuwe voorstellen van de Staatssecretaris aangaande de provisieregeling en dergelijke worden voorgelegd aan de besturen van de verenigingen van collecteurs respectievelijk debittanten?

Antwoord: Ten einde het mogelijk te maken dat de hoofdlijnen van de voorgenomen regelingen ter sprake kunnen worden gebracht bij de behandeling van het wetsontwerp door de Tweede Kamer zullen deze eigen het einde van de maand november aan de besturen van de verenigingen worden voorgelegd. Daarbij zal uiteraard het voorbehoud worden gemaakt dat die regelingen alleen in deze vorm zullen worden vastgesteld wanneer het wetsontwerp zonder belangrijke wijzigingen zal worden aanvaard.

2. Om welke reden is voorlopig uitbreiding tot maximaal 10 loterijen - in plaats van 12 zoals het wetsontwerp mogelijk wil maken - niet voldoende? Zou een dergelijke beperking vergeleken met het wetsontwerp niet mogelijk zijn omdat de Staatssecretaris toch al in verband met vakantie slechts 11 en niet 12 loterijen wil doen houden en omdat ook de maand december in verband met de vele feestdagen minder geschikt is voor een loterij?

Antwoord: Indien de uitbreiding beperkt zou worden tot maximaal tien zou de met het voorstel beoogde continuïteit in de loterijen in voldoende mate kunnen worden gerealiseerd. De ervaring, ook in het buitenland, wijst uit dat de deelnemers aan een algemene loterij er veel prijs op stellen dat de loten op vaste tijdstippen verkrijgbaar worden gesteld en dat de trekkingen op vaste tijdstippen plaats hebben, zonder dat zij daarvoor advertenties e.d. behoeven te raadplegen. Voor de omzet van een algemene loterij is dit een belangrijke factor. Uit dien hoofde zou het eigenlijk wenselijk zijn de loten het gehele jaar door gedurende een vast tijdvak, b.v. de eerste volle kalenderweek van elke maand, verkrijgbaar te stellen. Gedurende de

zomervakantie zouden de verkopers dan hun verkoop door collega's of anderen moeten laten waarnemen.

Aangezien dit nauwelijks lijkt te realiseren en in elk geval veel verwickelingen zal geven is de Staatssecretaris bereid te bepalen dat gedurende de meest gebruikelijke vakantiemaand, dat is de maand juli, geen loterij wordt gehouden. Een tweede onderbreking in de maand december zou de beoogde continuïteit te veel verstoren. Deze zou door het overgrote deel van de deelnemers niet op prijs worden gesteld en is ook niet te verdedigen met een beroep op billijk te achten verlangens van de verkopers.

Bij het nieuwe systeem zal een loterij in 28 dagen worden afgewikkeld. Dit heeft tot gevolg dat na iedere drie loterijen een periode van een week buiten het rooster van werkzaamheden valt en dat, samen met de zomervakantie, de collecteurs en debitanten gedurende acht weken per jaar geen werkzaamheden behoeven te verrichten. Uiteraard zal er bij het opstellen van het jaarlijkse rooster op worden gelet dat er aan het einde van de maand december een vrije 13e week valt.

3. Wat zouden globaal de consequenties zijn

a. op budgettair gebied

b. wat betreft de provisieregelingen

van een beperking van het aantal loterijen per jaar tot 8?

Antwoord: Bij een beperking van het aantal loterijen per jaar tot acht zou de beoogde continuïteit in de loterijen moeten worden prijsgegeven, wat de concurrentiekracht van de Staatsloterij ten opzichte van de wel continu spelende buitenlandse loterijen zou verminderen. De verwachting lijkt gewettigd dat de meeropbrengst – in de memorie van toelichting geraamd op 20 mln. – dan met minstens de helft, zo niet belangrijker meer, zou verminderen.

Voor de provisie zou een nieuwe regeling moeten worden ontworpen met inachtneming van het uitgangspunt dat ook bij een vrij grote teruggang van de omzet per loterij de inkomens van de collecteurs (uit eigen lotenverkoop) en van de debitanten in het algemeen ongeveer gelijk zouden moeten blijven aan die welke thans bij zes loterijen worden verworven. De aantrekkelijke mogelijkheden die het voorgestelde systeem van elf loterijen per jaar aan de collecteurs en debitanten biedt om hun inkomen te vergroten door de verkoop van additionele zgn. handelsslotsen, zouden echter dan veel minder aanwezig zijn.

4. Heeft de Regering bij het doen van haar voorstel de belangen van de staatsloterij (= schatkist) afgewogen tegen die van andere loterijen? Overweegt de Regering om ook de bepalingen aangaande die andere loterijen te verruimen bv. wat betreft aantallen loten, aantallen lotingen, verhouding opbrengst voor het goede doel – prijzenpot? Heeft overleg plaats gehad met de algemene loterij Nederland?

Antwoord: De Regering meent dat haar voorstel de historisch gegroeide, in de wet neergelegde en door de publieke opinie aanvaarde grondslagen van het loterijwezen in Nederland niet aantast en dat de andere in Nederland werkzame loterijen daardoor niet in hun rechtmatige belangen worden benadeeld. De andere Nederlandse loterijen dragen niet, of althans in mindere mate, het karakter van een algemene loterij. Zij zijn primair gericht op het verlenen van financiële steun aan specifieke doeleinden. Bij deelneming aan deze loterijen zullen veel deelnemers, behalve de winstkans, ook het belang van deze specifieke doeleinden laten meespreken. Om die redenen hebben deze loterijen een eigen publiek. Het is niet te verwachten dat dit publiek vanwege de grotere frequentie naar de staatsloterij zal overschakelen.

Op grond van deze overwegingen meent de Regering dat niet kan worden volgehouden dat het redelijk zou zijn om als consequentie van het onderhavige voorstel ook de bepalingen voor die andere loterijen te verruimen. De limiet inzake het aantal in een jaar te houden voetbaltoto's is overigens al in juli 1968 opgeheven. Evenmin bestaat er naar haar oordeel

aanleiding om in verband met dit voorstel overleg met één of meer van de specifieke loterijen te plegen.

5. Op welke gegevens is de schatting gebaseerd dat bij een jaarlijks aantal van 11 loterijen, de omzet per loterij ongeveer 75 pct. zal zijn van de huidige omzet per loterij?

Antwoord: Deze schatting is gebaseerd op de overweging, dat bij uitbreiding van het aantal loterijen per jaar het aantal deelnemers per loterij waarschijnlijk zal teruglopen, met name in de eerste tijd na de invoering van het nieuwe systeem. Bij het bepalen van de mate waarin dit het geval zal zijn deed zich de moeilijkheid voor, dat het enerzijds niet mogelijk is deze teruggang op een verantwoorde wijze te ramen en dat anderzijds deze raming van deze verminderde omzet per loterij voor het ontwerpen van een nieuwe provisieregeling noodzakelijk was. De raming van 75 pct. is getoetst aan de mening van een aantal ervaren collecteurs. Daarbij bleek dat deze raming over het algemeen zeker niet te hoog werd geacht.

6. Kan precies omschreven worden op wat voor wijze de administratieve werkzaamheden van de collecteurs verminderen en kan deze vermindering met kwantitatieve gegevens worden geïllustreerd?

Antwoord: De administratieve werkzaamheden – andere dan de verkoophandelingen – bestaan in hoofdzaak uit:

- het invullen en inzenden van een bestelformulier voor het aantal loten dat de collecteur wenst te ontvangen;
- het controleren en van naamstempel voorzien van de ontvangen loten;
- het voor akkoord tekenen en terugzenden van de duplicaatfactuur;
- het per loterij bijhouden van:

a. een register van aan- en verkoop van de loten, eventueel met een specificatie van de overgenomen/overgedane loten, welk register aan het eind van de verkoopperiode wordt ingevuld;

b. een rekening „inleg aan de directie”, waarop de aan de directie verschuldigde en betaalde bedragen worden aangegeven;

c. een register van wekelijkse kasopname.

Hiernaast brengt het uitbetalen van prijzen de volgende administratieve werkzaamheden met zich mee:

- het controleren van het door de klant aangeboden lot;
- het van een stempel „betaald” voorzien van de aangeboden prijscoupons;
- het per coupon op loterij, klasse en prijs sorteren van de uitbetaalde prijscoupons;
- het per soort, in een hoeveelheid van maximaal 50 van een wikkeltje voorzien van de prijscoupons;
- het op elke wikkeltje aantekenen van het codenummer, de prijs, de klasse en het aantal prijscoupons;
- het per loterij naar prijs en klasse op een verzamellijst aantekenen van de bij de directie in te leveren prijscoupons;
- het invullen van een geleidebrief waarop de waarde van de ingeleverde prijscoupons wordt vermeld;
- het voor verzending klaar maken van de prijscoupons met verzamellijst en geleidebrief.

Uit dit overzicht blijkt dat het huidige systeem met zich brengt, dat de uitbetaling van de prijzen per coupon plaats heeft en dat de administratie voor alle ingeleverde prijsloten, dus ook voor de als geheel lot verkochte en weer ingeleverde loten, per coupon moet worden gevoerd. Elk lot bestaat uit 15 coupons, dat wil zeggen, voor elk van de drie klassen 5 coupons. Ieder die bij het tegenwoordige systeem een geheel lot heeft gekocht en daarop een prijs heeft gewonnen biedt dus tenmin-

ste 5 coupons aan. In de praktijk zal hij veelal het gehele lot van 15 coupons aanbieden. De verkoper moet dan de coupons per klasse scheiden en vervolgens de vijf coupons van de klasse waarop de prijs is gevallen afscheuren, voor betaald stempelen en administratief verwerken.

Het voordeel van het nieuwe systeem is dat er daarbij naar raming in 80 pct. van de gevallen maar één stuk per prijs zal worden aangeboden en behoeft te worden verwerkt. Kwantitatief kan de betekenis van deze vereenvoudiging worden geïllustreerd aan de hand van het voorbeeld van een collecteur die thans 3 000 loten per loterij verkoopt en in de nieuwe situatie 75 pct. van 3 000 = 2 250 loten per loterij zal verkopen.

	Bestaand systeem	Nieuw systeem
verkochte loten per jaar (resp. 6 en 11 loterijen)	18 000	24 750
uit te betalen prijzen (40 pct. van het aantal verkochte loten)	7 200	9 900
Administratief te verwerken stukken:		
bestaand systeem: 5 x 7 200	36 000	
nieuw systeem:		
a) voor 80 pct. van 9 900 één stuk		7 920
b) voor 20 pct. van 9 900 vijf coupons		9 900
		<hr/> 17 820

Hieruit blijkt dat het aantal te verwerken stukken vermindert van 36 000 tot 17 820, dus praktisch gesproken met de helft. Deze vermindering met de helft zal zich voordoen ongeacht de omzet. Wel kunnen zich verschillen ten aanzien van de vermindering van werkzaamheden voordoen, omdat de ene collecteur naar verhouding wat meer gehele, ongesplitste loten zal verkopen dan de andere. De verwachting bestaat echter dat het percentage van het aantal verkochte loten in de praktijk niet veel zal verschillen van het in het voorbeeld aangenomen percentage van 80.

7. Kan precies omschreven worden in hoeverre het aantal verkoophandelingen toeneemt bij de veronderstelling van een omzet per loterij van 75 pct. van de huidige omzet?

Antwoord: De verkoophandelingen zullen bij de veronderstelling dat per loterij 75 pct. van het huidige aantal loten per loterij zullen worden verkocht per jaar met 30 à 35 pct. toenemen. Deze verkoophandelingen behoeven volgens de voorschriften uit niet meer te bestaan dan het afgeven van het lot (in vele gevallen aan één persoon meerdere loten tegelijk) en het in ontvangst nemen en boeken van het geld.

De vermeerdering van werkzaamheden, voortvloeiende uit de toeneming van het aantal verkoophandelingen, weegt dan ook bij lange na niet op tegen de vermindering van werkzaamheden voor de uitbetaling van de prijzen en de daaraan verbonden administratieve handelingen, als uiteengezet in het antwoord op vraag 6.

8. Hoe zou naar de mening van de Regering ongeveer de provisieregeling moeten worden indien wel de vereenvoudigingen worden toegepast maar het aantal loterijen per jaar beperkt blijft tot het huidige aantal van zes?

Antwoord: Gesteld dat deze theoretische mogelijkheid werkelijkheid zou worden, dan zou de Staatssecretaris geneigd zijn de provisieregeling althans bij de dan reeds in dienst zijnde verkopers met een bescheiden omzet te handhaven. Door de vermindering van de werkzaamheden zou dan evenwel tussen de te verrichten arbeid en de beloning een zodanige disproportionaliteit ontstaan, dat het op zijn minst twijfelachtig is of de provisieregeling, zeker voor de verkopers met een grotere omzet, op den duur zou kunnen worden gehandhaafd.

9. Om welke redenen acht de Regering het onjuist de oude provisieregeling bij de uitbreiding tot 11 loterijen te handhaven? Ziet de Regering geen aanleiding om – zoals ook in het particuliere bedrijfsleven bij rationalisatie van het productieproces plaatsvindt – behalve de producent (de Staat) ook de handel (collecteurs en debitanten) en de consumenten te doen profiteren?

Antwoord: De Regering zou het onjuist achten om de oude provisieregeling bij de uitbreiding tot elf loterijen te handhaven, omdat de beloning voor deze functies, vergeleken met wat elders in de maatschappij als billijk wordt ervaren, dan onredelijk hoog zou worden. De Staatssecretaris laat hierbij in het midden in hoeverre bij rationalisatie van het productieproces in het particuliere bedrijfsleven daarvan mede de handel en de consumenten profiteren, ook wanneer de concurrentieverhoudingen daartoe geen aanleiding geven. Voorts meent hij dat de aard van deze uitbreiding van de staatsloterij op onvolledige wijze wordt weergegeven door de uitdrukking „rationalisatie van het productieproces”.

Voor wat de onderhavige uitbreiding van de staatsloterij betreft is hij van oordeel dat de handel (collecteurs en debitanten) en de consumenten daarvan wel degelijk profiteren. Voor de collecteurs en debitanten is het van eminente betekenis dat, in het belang van de continuïteit en de voortgang van de groei van het bedrijf, de bedrijfsvoering anticipeert op of zich althans aanpast bij het zich wijzigende behoeftenpatroon van de consumenten en dat getracht wordt de mogelijkheden, die de markt biedt, zoveel mogelijk te benutten. Hun belangen worden bij realisatie van het ingediende voorstel gediend doordat zelfs bij een daling van hun omzet met 25 pct. per loterij hun inkomens praktisch gesproken gelijk blijven. Voor de actieve collecteurs en debitanten liggen er zeker mogelijkheden om die daling tot een geringer percentage beperkt te houden, waardoor hun inkomen zal stijgen. Verscheidenen van hen hebben de stellige verwachting dat na een zekere overgangperiode de huidige omzet per loterij weer bereikt zal worden, zo niet zal worden overschreden.

De consumenten profiteren van de regeling doordat zij, overeenkomstig de bij velen van hen bestaande verlangens, in het vervolg elf maal in plaats van zes maal per jaar aan de loterij kunnen deelnemen, terwijl per loterij de kans op het winnen van een prijs ongewijzigd blijft.

10. Kan worden uiteengezet hoe op dit moment voor de collecteurs de premiebetaling en de pensioenvoorziening is geregeld en hoe die regeling volgens de voorlopige plannen zal worden bij veronderstelde ongewijzigde aanneming van het wetsontwerp?

Antwoord: De collecteurs hebben een eigen pensioenfonds. De Staat is voor de pensioenverplichting van dat fonds garant. De directie der staatsloterij is om praktische redenen met de inning van de pensioenpremie belast. Toen destijds de betaling van de pensioenpremie werd ingevoerd is de provisie van de collecteurs zodanig verhoogd dat zij in netto-inkomsten niet achteruit gingen. De collecteurs ontvangen wanneer zij worden gepensioneerd een pensioen dat is afgestemd op het basisinkomen. Het pensioen is welvaartsvast. Momenteel zijn er een aantal wijzigingsvoorstellen in studie. Deze studie is nog niet afgerond. Eén van de voorstellen is de pensioenpremie alleen over de basisloten te berekenen en niet meer over de zgn. handelsloten, zoals thans het geval is.

In de ontworpen regeling voor de nieuwe loterij is daarvan uitgegaan. Het bedrag van de pensioenpremie zal nog nauwkeurig moeten worden berekend, omdat bij de nieuwe regeling geen pensioenpremie meer zal worden geheven van de door de debitanten verkochte loten. De premie bedraagt thans f 0,20 per verkocht lot. Voorlopig is bij de nieuwe regeling voor het bedrag van de pensioenpremie gedacht aan f 0,40 per door de collecteur verkocht basislot.

11. Hoe groot is (absoluut en relatief) het aantal collectanten dat niet aan de basiscollecte toekomt? Hoe is dit te verklaren?

Antwoord: Er zijn momenteel geen collecteurs die niet het hun toegewezen aantal basisloten afnemen. Daarbij wordt opgemerkt dat het aantal basisloten van beginnende collecteurs niet gelijk is aan het maximum. De minimum basiscollecte bedraagt thans 955 loten, het maximum 1311 loten per loterij. Dit maximum wordt in ongeveer acht jaar bereikt en geeft een inkomen dat gelijk is aan het maximum salaris van schaal 39 B.B.R.A. voor rijksambtenaren.

Het vorenstaande houdt niet in dat collecteurs die nog niet op het maximum staan een inkomen hebben dat beneden dit maximum ligt. Door verkoop van handelsslotten kunnen zij uiteraard een inkomen verwerven dat boven dat maximum uitgaat.

12. Is het waar dat juist de groep met de lage jaarinkomens er bij de uitbreiding en rationalisatie op achteruit gaat? Hoe groot is die groep?

Antwoord: Het uitgangspunt van de voorgenomen nieuwe regeling heeft inderdaad als rekenkundige consequentie dat de collecteurs met de laagste omzetten— aangenomen dat de omzet per loterij onder het nieuwe systeem zich zal stabiliseren op precies 75 pct. van de huidige omzet — in hun inkomen iets achteruit zullen gaan. Die achteruitgang bedraagt ten hoogste ongeveer f 15 à f 16 per maand en is bij een omzet van 1500 loten al verminderd tot f 5 per maand. De Regering acht deze rekenkundige consequentie van de nieuwe opzet verantwoord omdat door het toegenomen aantal loterijen per jaar de mogelijkheid is vergroot om zich door verkoop van zgn. handelsslotten een additioneel inkomen te verwerven.

Het aantal collecteurs met een omzet van minder dan 2000 loten per loterij bedraagt thans:

minder dan 1000	2
1000 tot 1330	21
1330 tot 2000	83
	—
	106

Onder deze 106 collecteurs bevinden zich veel nieuwbenoemden, die zoals de ervaring leert, in hun inkomen snel omhoog gaan door de verkoop van handelsslotten. Daarnaast bevinden zich hieronder collecteurs, die naast hun inkomen uit de Staatsloterij een ander inkomen hebben en een beperkte aanvulling uit de loterij met geringe inspanning prefereren boven een hoger inkomen als gevolg van een actieve aanpak.

13. Welke verschillen zullen er in de nieuwe situatie bestaan tussen de werkzaamheden en verplichtingen van de voormalige debitanten enerzijds en de collecteurs anderzijds? Op welke wijze zal het centrale apparaat van de staatsloterij de taakverzwaring opvangen die optreedt doordat de debitanten rechtstreeks onder dit apparaat komen te ressorteren?

Antwoord: In de nieuwe situatie zullen er geen verschillen meer bestaan tussen de werkzaamheden en verplichtingen van de collecteurs enerzijds en de debitanten anderzijds, behoudens dat de collecteurs geen andere beroeps- of bedrijfsmatige werkzaamheden mogen uitoefenen en de verkoop van staatsloten voor de debitanten een nevenwerkzaamheid is. Door interne reorganisatie, gepaard gaande met verdere mechanisatie zal het waarschijnlijk mogelijk zijn de taakverzwaring bij het centrale apparaat van de staatsloterij op te vangen zonder grote personeelsuitbreiding.

14. Om welke redenen acht de Regering het juist dat de provisieregeling voor debitanten verschilt van die voor collecteurs? Kan precies aangegeven worden op welke punten de provisieregeling en de regeling voor premiebetaling en pensioenen bij beide groepen verschilt?

Antwoord: De twee essentiële verschillen tussen de regelingen voor de collecteurs en die voor de debitanten zijn:

a. de provisieregeling voor de collecteurs gaat ervan uit dat ook bij een kleine omzet een leefbaar inkomen moet worden

bereikt. Bij de provisieregeling voor de debitanten is dit niet het geval.

b. de collecteurs hebben een pensioenregeling, de debitanten niet.

De Regering acht het betaan van verschillende regelingen voor de beide categorieën van verkopers gerechtvaardigd omdat de debitanten naast hun inkomen uit lotenverkoop andere beroeps- en bedrijfsmatige inkomsten mogen hebben en de collecteurs niet. Hiermede is niet gezegd dat eenmaal bestaande verschillen steeds in dezelfde vorm moeten blijven bestaan.

15. Wat gebeurt er met niet verkochte loten?

Antwoord: Loten die door de directie aan de lotenverkopers zijn afgeleverd worden als verkochte loten aangemerkt. De lotenverkopers mogen de afgenomen loten niet meer aan de directie teruggeven. Indien dit wel mogelijk zou zijn zou het praktisch niet te vermijden zijn dat prijzen die op deze teruggegeven loten vallen ten goede van de staatskas komen. De loten die de collecteurs of debitanten niet verkopen blijven hun eigendom.

In de praktijk komt het echter praktisch niet voor dat de verkopers met onverkochte loten blijven zitten, o.a. omdat zij onderling loten kunnen overdoen. Bovendien is er een bestelmethode ontwikkeld waardoor de collecteurs en debitanten onbeperkt loten kunnen nabestellen tot zeer kort voor de eerste trekkingsdatum. Zij kunnen zich bij het doen van hun nabestellingen baseren op de door de klanten gedane bestellingen, waardoor het risico dat zij met loten blijven zitten tot het minimum is beperkt.

De onverkochte loten, dus loten die niet door de directie aan de verkopers zijn uitgegeven, worden vernietigd. Deze onverkochte loten behoren tot de laatst uitgegeven serie. Indien extra prijzen (dat zijn prijzen die slechts in één serie worden uitgeloot) vallen op een onverkocht lot uit de laatste serie, wordt opnieuw getrokken tot de extra prijs valt op een verkocht lot. De extra prijzen worden dus altijd uitbetaald.

Aldus vastgesteld 27 november 1972.

KLEISTERLEE

JONGELING

KEJA ¹⁾

VOOGD

SCHAKEL

IMKAMP

WOLFF

VAN THIJN ¹⁾

BOS ¹⁾

VAN SON

ROETHOF

SCHOLTEN

VAN DER SANDEN

KAPPEYNE VAN DE COPPELLO

P. A. DE RUITER

K. A. KEUNING

DU CHATINIER.

¹⁾ Plaatsvervangend lid.